

**UMUMIY O'RTA TA'LIM BOSHQARUVINI RIVOJLANTIRISHDA AYOL
DIREKTORLAR FAOLIYATI VA TAJRIBASI****Yusufova Gulhayo Nosirxon qizi***Surxondaryo viloyati Termiz shahri**Termiz davlat univertseti magistranti*

Annotatsiya: *ushbu maqolada biz umumiy o'rta ta'lim maskanlari boshqaruvida ayol rahbarlar ya'ni ayol maktab direktorlari faoliyati, hamda ularning maktab boshqaruvidagi vazifasi haqida so'z yuritamiz.*

Kalit so'zlar: *maktab, faoliyat, ayol rahbarlar, boshqaruv, bilim, ko'nikma, malaka, muomila madaniyati, xulq, boshqaruvchilik qobiliyati, jamoa, samarali va sifatli ta'lim nazorat qilish, fikr yuritish.*

Respublikamiz mustaqillikga erishgach, milliy maktabni tiklash davrida maktab faoliyati, uni boshqarish faoliyati, o'qituvchilik kasbiga ehtiyoj yanada oshdi. Zero ta'lim tarbiyani bosqichga ko'tarishda maktab rahbarlari va o'qituvchi hal qiluvchi shaxs hisoblanadi. Bu ish albatta ustozlar bilan bir qatorda uni boshqaryotgan maktabning rahbarlariga bog'liqdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning ta'biri bilan aytganda: "Yangi O'zbekiston - maktab ostonasidan boshlanadi". Shunday ekan har bir yoshni munosib shart - sharoitlar bilan ta'minlash maktab direktorlarni vazifalaridan hisoblanadi Zamon talabi asosida ayollar o'zini sabr bardoshi mustahkam bilim va ko'nikmalarini ko'rsatib kelishmoqda. Zamonaviy ayol direktorlar haqida so'z yuritadigan bo'lsak: maktab rahbarlari maktabning asosiy boshqaruvchilari va pedagoglar boshchiligidagi jamoaning yekatchisi hisoblanishadi. Ular maktabda bo'layotgan har bir voqea – hodisadan habardor va o'ta sinchikov bo'lishadi. Bu ishlarni tahlil qilish va natijasi haqida habardor bo'lib, fikr yurita oladi. Pedagoglari tomonidan qo'yilgan har qanday muammoni hal qilish yo'lini tez fursatlarda hal qila olish qobiliyati bo'lishi bilan bir qatorda, o'quv – tarbiya ishlarini nazorat qiladi.

Direktor va o'rinbosarlari bolalar bilan olib boriladigan o'quv va sinfdan tashqari ishlarning barcha formalariga rahbarlik qiladilar va tekshirib turadilar. Ayol maktab direktorlari har bir ta'lim olayotgan bolaga o'z mehri va bilim manbayini beminnat berib borishi, onalardek mehr ko'rsatishi, o'z zimmasiga barcha mas'uliyatni oladigan darajada ekanligi bilan boshqalardan ajralib turadi.

Zamonaviy ayol direktorlar haqida so'z yuritadigan bo'lsak: maktab rahbarlari maktabning asosiy boshqaruvchilari va pedagoglar boshchiligidagi jamoaning yekatchisi hisoblanishadi. Ular maktabda bo'layotgan har bir voqea – hodisadan habardor va o'ta sinchikov bo'lishadi. Bu ishlarni tahlil qilish va natijasi haqida habardor bo'lib, fikr yurita oladi. Pedagoglari tomonidan qo'yilgan har qanday

muammoni hal qilish yo'lini tez fursatlarda hal qila olish qobiliyati bo'lishi bilan bir qatorda, o'quv – tarbiya ishlarini nazorat qiladi.

Direktor va o'rinbosarlarining o'quvchining ishini sistemali nazorat qilish, uning mas'uliyatini oshirish, ishdagi afzalliklarni yanada rivojlantirishga ko'maklashada, ilg'or tajriba to'plashga yordam beradi. Direktor va o'rinbosarlari bolalar bilan olib boriladigan o'quv va sinfdan tashqari ishlarning barcha formalariga rahbarlik qiladilar va tekshirib turadilar. Ayol maktab direktorlari har bir ta'lim olayotgan bolaga o'z mehri va bilim manbayini beminnat berib borishi, onalardek mehr ko'rsatishi, o'z zimmasiga barcha mas'uliyatni oladigan darajada ekanligi bilan boshqalardan ajralib turadi.

Zamonaviy maktab direktorlari va ulaning oldilarida turgan vazifalar bilan tanishib chiqadigan bo'lsak: Shu o'rinda alohida to'xtalib o'tish lozimki, maktab direktori ta'lim muassasasining asosiy maqsadi bo'lgan ta'lim-tarbiya ishini tashkil etish, rivojlantirishda o'ziga xos ahamiyatga ega bo'lgan axborot-tahlil, maqsadli-motivlashtirish, oldindan ko'rish-rejalashtirish, tashkiliy-ijrochilik, nazorat-tashxis va tartibga solish-muvofiqlashtirish funksiyalarini tizimli va to'g'ri amalga oshirishi zarur. Maktab direktori ham ta'lim muassasasi boshqaruvini zamonaviy usullarda tashkil etishlari va innavatsion ta'lim texnologiyalari asosini tashkil qilishlari zarur. Bu bilan ular undan ilg'or tajribalarni va fan-texnika yutuqlarini muntazam o'rganib o'z faoliyatiga tatbiq etib borishni, kasbiy faoliyatiga ijodiy yondashuvni olib kelishlari kerak.

Agar umumiy o'rta ta'lim muassasasi rahbarida boshqaruv yo'nalishlari bo'yicha zarur bilim, tajriba, pedagogik mahorat, ko'nikma va malakalar yetarli bo'lmasa ta'lim jarayonini boshqarishda vujudga keladigan turli muammolarning o'z vaqtida, oqilona yechimini topishda uning ojizligi, bilim darajasi va boshqaruvchilik malakasi past ekanligi sezilib qoladi. Ularning oldini olish hamda pedagogik xodimlar faoliyatini takomillashtirish va natijada o'quv jarayonini rivojlantirishning eng asosiy shartlaridan biri. O'quvchilar bilimni sifatli sinfdan va maktabdan tashqari ishlarni mazmunli va tashkil etilishi ustidan nazorat qiladi.

Umumiy ta'lim maktablari direktorlari uchun shartli ravishda qabul qilingan ish rejalari mavjud. Ular quyidagicha:

1. Maktabning ma'lum istiqboli davriga mo'ljallab 5 yillik uchun tuziladigan ish rejasi. Buni maktabni istiqbolli ish rejasi deb ataladi.

2. Bunda maktabning ma'lum davridagi o'quv moddiy va texnika bazasi maktab qurilishi o'quvchi va o'qituvchilar soni, sinflar soni o'quv kabinetlarining soni kabilar turli raqamlar asosida ko'rsatiladi.

3. Maktabning bir o'quv yiliga mo'ljallab tuziladigan ish rejasi mazkur reja maktabning istiqbol ish rejasining shu o'quv yiliga tegishli olgan xolda tuzilgan. Maktabning bir o'quv yiliga mo'ljallangan ish rejasini maktab ish turlari asosida ishlanadi.

4. Maktabning joriy ish rejasi mazkur reja maktabning bir o'quv yiliga mo'ljallab tuzilgan ish rejasi asosida ishlanadi. Bu reja turkumiga maktab direktori va

o'rinbosarlarning bir o'quv yiliga mo'ljallab tuzadigan ish rejalari maktabda fanlar bo'yicha tashkil etilgan metodik birlashmalarning ish rejalari.

5. Sinf rahbarlarining ish rejalari.

6. Fan to'garaklari va uni uzaytirilgan gruppa rahbarlarining ish rejalari.

7. Maktab kutubxonasining ish rejalari-maktab ustaxonasining ish rejalari.

8. Maktab ota-ona komitetining ish rejalari:

9. Maktab vrach va hamshira ish rejasi.

10. Xar bir boshlang'ich va fan o'qituvchisining kundalik darsini o'tkazish rejasi kabi rejalalar maktabning joriy rejalari to'zishdan urin oladi.

Ushbu faoliyatni yuritish, maktab kabi ulug' dargohni boshqarish uchun kuchli bilim, sabr –bardosh, beminnat mehnat, bolalarni tushuna olish, qiziqisharini e'tiborsiz qoldirmaslik, mas'uliyat, har bir yoshni munosib farzand sifatida ulg'ashi, kiyingi qadamlarida qoqilmasligida ularga to'g'ri yo'l ko'rsatish, ayol ustozlar va rahbarlarga bog'liqdir. Zero har bir farzand ayolga qaraganida, eng avvalo uning taqdiriga befarq bo'lmagan, unga mehr bera oladigan inson ona sifati gavdalanadi. Ona timsolida u o'zining ustozlarini, maktabdagi ayol rahbarini ko'ra oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1 Uz. Wikipedia. Org

2 Hozir .org

3 Sh Mirziyoyev "Milliy tiklanishdan - Milliy yuksalish sari" kitobi 4 – jild.